

PANOSTAMINEN PERHEISIIN ON SIJOITUS TULEVAISUUTEEN

Kun suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuutta tarkastellaan lähinnä työn perässä muuttavien näkökulmasta ja unohdetaan perhesuhteiden tarkastelu, tullaan tehneeksi ainakin kaksi keskeistä virhettä: Yksi on se, että työn perässä muuttavat perheet ja heidän tarpeensa unohdetaan. Toinen virhe on, että perhesyistä muuttava henkilö nähdään yhteiskunnallisena rasitteena.

SAARA PELLANDER

Toimitusjohtaja | Siirtolaisuusinstituutti

Suomessa keskustellaan parhaillaan vilkkaasti siitä, mistä ja miten Suomeen saataisiin houkuteltua lisää muuttajia. Keskustelussa korostetaan, että Suomi tarvitsee nimenomaan työperäistä maahanmuuttoa. Muuttoliiketikojille keskustelu työperäisestä maahanmuutosta ja sen tuomista hyödyistä Suomelle kuulostaa hyvin kapeakatseiselta. Keskustelua vaivaa sama muutosyiden ja -kategorioiden lokeroiminen, joka muuttoliikkeiden hallinnassa on yleisestikin ongelmana. Ihmisten elämät ovat moninaisempia kuin maahanmuuttohallinnan oleskelulupakategoriat. Sama henkilö voi muuttaa Suomeen, koska hän rakastuu suomalaiseen, jolloin hän on muuttaja perhesyistä, ja tulla myös töihin Suomeen, jolloin hän on työperäinen maahanmuuttaja. Siteet Suomeen voivat myös muuttua: henkilö voi saapua alun perin turvapaikanhakijana, rakastua ja muodostaa perhesiteitä Suomeen, opiskella ja tehdä opintojen ohella töitä.

Harva hahmottaa elämänsä pelkästään työn kautta. Muuttoliikepäätökseen vaikuttavatkin hyvin vahvasti sosiaaliset suhteet ja verkostot (Haug 2008). Kun suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuutta tarkastellaan lähinnä työn perässä muuttavien näkökulmasta ja unohdetaan perhesuhteiden tarkastelu, tullaan tehneeksi ainakin kaksi keskeistä virhettä: Yksi on se, että työn perässä muuttavat perheet ja heidän tarpeensa unohdetaan. Toinen virhe on, että perhesyistä

muuttava henkilö nähdään yhteiskunnallisena rasitteena.

Ensimmäinen virhekäsitys, eli se, että Suomeen muuttavia hahmotetaan lähinnä suomalaisten työmarkkinoiden työvoiman saatavuusaukkoja paikkaavana reservinä, toistaa samaa kaavaa kuin Saksa toisen maailmansodan jälkeen Gastarbeiter-vierastyöohjelman puitteissa. Saksalaisen kirjailijan Max Frischin (1965) kuuluisa sitaatti "Wir riefen Arbeitskräfte, und es kamen Menschen (Me kutsuimme työvoimaa ja meille saapui ihmisiä)" kiteyttää, miksi ihmisiä pyrkimykseen, toiveineen, verkostoineen ja perheineen ei voi nähdä vain työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Kun ihminen muuttaa tai harkitsee muuttamista työpaikan vuoksi, hän samalla miettii hoito- ja/tai koulupaikkoja sekä harrastusmahdollisuuksia lapsilleen, puolison työllistymistä, asunnon saantia ja elämänlaatua yleisemminkin. Kun perheenyhdistäminen on niin hankalaa kuin se tällä hetkellä on, on vaikea nähdä Suomen kilpailevan muiden maiden kanssa tänne muuttavista ihmisistä. Jos puolison tai lasten oleskeluluvat ovat epävarmoja tai jos heidän palveluihinsa maahan saapumisen jälkeen ei panosteta, ihmiset äänestävät jaloillaan ja asettuvat muualle.

Toinen virhekäsitys liittyy perhesyistä muuttavien näkemiseen ei-haluttuna maahanmuuttona. Tässä usein julkisessa keskustelussa toistuvassa

näkemyksessä perhe ja perhesyistä muuttaminen nähdään yksinomaan yhteiskunnallisena rasitteena. Suomessa oleva perhe ei vähennä motivaatiota työntekoon, vaan päinvastoin. Samalla perheen olemassaolo vahvistaa motiiveja Suomeen jäämiseen ja lujittaa muuttopäätöstä. Ilman perhettä muuttava ihminen voi tehdä täällä lyhyen työkeikan ja jatkaa matkaansa. Sen sijaan jos Suomeen muuttaa perhe, ja lapset ovat kotiutuneet kouluun ja kaveripiireihin, perhe melko todennäköisesti jää asumaan tänne pysyvästi.

Kuten moni muukin muuttoliiketikija, vierastan sitä hyvin välineellistävää näkökulmaa, jossa muuttajat nähdään lähinnä suomalaisten demografisten haasteiden ja alhaisen syntyvyyden paikkaajina taloudellisten intressien näkökulmasta. On silti hyvä pitää mielessä, että kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n vuoden 2020 julkaiseman tutkimuksen mukaan muuttoliike hyödyntää vastaanottavia maita taloudellisesti niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

Se, miten Suomi kohtelee tänne muuttavia perheitä, tulisi nähdä suomalaisen maahanmuuttopolitiikan ja kotouttamiskeskustelujen keskiössä. Kotouttamisessa puhutaan virallisesti usein kaksisuuntaisesta kotoutumisesta, mikä tarkoittaa sitä, että suomalaisen yhteiskunnan vastaanottavuuteen tulisi panostaa. Käytännössä kotoutuminen keskittyy usein pelkästään tänne saapuviin. Suomessa jo asuvien ulkomailta muuttaneiden perheiden näkökulmasta voi tuntua hämmäntävältä, että tänne pyritään houkuttelemaan muuttajia muualta, jos jo Suomessa olevien osaamista ja potentiaalia ei tunnusteta. Taloustutkimuksen vuonna 2020 toteuttaman kyselyn mukaan rekrytointia tekevästä työnantajista 29 prosenttia ei mielellään

rekrytoisi Afrikasta tai Lähi-Idästä kotoisin olevia henkilöitä.

Rakenteellisen rasismien lisäksi myös perheen yhdistämisen vaikeudet, joista Jaana Palander kirjoittaa tässä lehdessä, vaikeuttavat tänne asettumista. Epätietoisuus siitä, pystyvätkö perheenjäsenet muuttamaan Suomeen ja millä aikataululla, ei edistä tänne asettumista. Pakolaistaustaisilla on erityisen vaikea tilanne siksi, että perheen erosuolon lisäksi heitä raastaa huoli omaisista, jotka saattavat odottaa sodan runtelemissa maissa tai kauttakulkumaisissa hankalissa olosuhteissa. On kuitenkin muistettava, että yli 80 prosenttia niistä, jotka muuttavat Suomeen perhesyistä, eivät muuta humanitaarisista syistä. Panostaminen perheisiin ja monenlaisten perheiden mahdollisuuksiin asettua Suomeen ei ole hyväntekeväisyyttä, vaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen perhe-elämää koskevan artiklan toteuttamista. Panostaminen perheisiin, riippumatta siitä mistä ja miksi he muuttavat, ei ole ainoastaan muuttavien perheiden, vaan koko yhteiskunnan intressien mukaista.

Lähteet

- Frisch, Max (1965). Überfremdung I. Alexander J. Seiler, *Siamo italiani – Die Italiener. Gespräche mit italienischen Arbeitern in der Schweiz*. Zürich: EVZ-Verlag.
- Haug, Sonja (2008). Migration networks and migration decision-making. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34 (4), 585–605.
- IMF (2020). *The macroeconomic effects of global migration. World Economic Outlook 2020*.
- Taloustutkimus (2020). *Kotona Suomessa. Selvitys maahanmuuttajien rekrytoimisesta*. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-876-5>

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttö lupaa osoitteessa: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>